HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שבעת

שבעת ימים קודם יוה"כ מפרישין כ"ג. שכל עבודת יוה"כ אינה כשירה אלא בו כדיליף בהוריות בפרק בתרא (דף יב:) דכתיב גבי יום הכפורים וכפר הכהן אשר ימשח אותו. ובגמרא [1] (דף ו.) מפרש למה מפרישין: **לנשכה פרהדרין.** כך שמה ובגמרא [2] מפרש למה נקראת כן: **ומסקינין לו.** ומזמינין כהן אחר להיות כהן גדול תחתיו אם יארע בו פסול קרי או שאר טומאה המעכבין מלבוא למקדש: **ובעד ביתו.** גבי יוה"כ כתיב באחרי מות: **א"כ.** דחייסת למיתה: **אין לדבר סוף.** שמא גם זו תמות: **גמ' שריפת הפרה.** פרה אדומה: **שעל פני הבירה.** לקמיה מפרש מאי בירה: **לפונה מזרחה.** במקלעא מזרחית לפונית של עזרה היתה: **שכל מעשיה.** של פרה: **לבי גללים.** [3] לפיעי בקר מפרש להו במנחות בפ' ר' שמעאל (דף סט:): **בלי אדמה.** שאין עשויין ככלי חרס בכבשן אלא מן האדמה היא שהוא כאבן רכה ומוקקין ממנה כלים: **מאי טעמא.** תקינו לה כלים אלו: **דעבוד יום.** לקמן יליף בפרק ערף בקלפי (דף מג:) והזה הטהור כו': **כי היכי דלא ליזלזלו בה.** לומר הואיל וטבול יום כשר בפרה אין צריך להיות זריזין בה בשמירת טהרה לכך עשו בה מעלות הרבה לטהרה וזו אחת מהן: **כיון דחטאת היא.** חטאת נקראת שנאמר (במדבר יט) למי נדה חטאת היא: **וחטאת טעונה לפון.** חטאות הקריבות במזבח נשחטות בצפון ואלא אזו טעונה לפון שהרי היא נשחטת בהר המשחה: **וכיון.** בפרה (שם) אל נוכח פני אהל מועד בהזאת דמה שהוא עומד בהר המשחה ומתכוין ורואה פתחו של היכל שהוא בכותל מזרחי: **כי היכי דליהוי היכירא.** לדעת שהופרש שם כדי להטיל עליו עבודת פרה הקרויה חטאת וטעונה מזרח ויש לב להיות זריז במעשיה וסדר עבודותיה: **הבירה אשר הכינותי.** אשר זימנתי לה מקום גורן ארונה לבנותה בו ודוד קאמר ליה להאי קרא בדברי הימים: **מנא הני מילי.** דבעי פרישה ליוה"כ ולפרה: **כאשר עשה.** במלואים שהוא אותם לפרוש מצותם ז' ימים שנאמר (ויקרא ח) ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה וגו' ושמרתם את משמרת ה' וגו' (שם ט) ויהי ביום השמיני קרא וגו' וכתיב קרב אל המזבח וגו' (שם) כאשר וגו' זה לעשות לדורות לפרוש ז' לפני עבודת יום אחד: **דלפני עשייה.** קיום המצוה: ואימא

[1] אימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו [2] שמא יארע בו פסול [3] ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו שנאמר [1] וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו אמרו לו אם כן אין לדבר סוף: **גמ' תנן התם** [2] שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ולשכת בית האבן היתה נקראת ולמה נקרא שמה לשכת בית האבן שכל מעשיה בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה מאי טעמא כיון דטבול יום כשר בפרה [3] דתנן [4] מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית תקינו לה רבנן כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה דלא ליקבלו טומאה כי היכי דלא ליזלזלו בה מאי שנא צפונה מזרחה כיון דחטאת היא וחטאת טעונה צפונה וכתיב בה [1] אל נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן לשכה צפונה מזרחה כי היכי דלהוי לה היכירא [5] מאי בירה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מקום היה בהר הבית ובירה שמו ור"ל אמר כל המקדש כולו קרוי בירה שנאמר [3] הבירה אשר הכינותי מנא הני מילי [6] א"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיא בר אידי א"ר יוחנן אמר קרא [4] כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשי פרה לכפר אלו מעשי יום הכפורים בשלמא כוליה קרא בפרה לא מתוקם לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא אלא אימא כוליה קרא ביום הכפורים כתיב אמרי יליף צוה צוה כתיב הכא צוה ה' לעשות וכתיב התם [5] זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר מה להלן פרה אף כאן פרה ומה כאן פרישה אף להלן פרישה ואימא

שבעת ימים קודם יוה"כ. יש מקומות ששונה המניין בריש כמו בכאן ובנבא קמא (דף ג.) ארבעה אבות מזיקין ובפרק קמא דר"ה (דף ג.) ד' ראשי שנים ואיכא דוכתי דתני מניינא לנסוף לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג' ימים ברפ"ק דמסכת ע"ז (דף ג.) ובפ"ק דקידושין (דף ג.) האשה נקנית בג' דרכים ושואלין ודורשין בהלכות (החג) [6] לפני (החג) [7] שלשים יום (פסחים דף ו.):

וחב"א א"כ אין לדבר סוף. אימא למיתה דחדא ניחוש אפילו למיתה דתרתי ותלת ואע"ג דנפ' ד' אחין (יבמות דף כו:) משמע לסתם מתני' דהתם דלמיתה דחד חייסינן לתרי לא חייסינן ותסתם מתני' דהכא ס"ל דאי חייסינן לחדא ניחוש נמי לטובא י"ל דה"ק הכא נהי דחייסינן למיתה דחד לזמן מרובה כמו בההיא דפרק ד' אחין (ג"ז שם.) דילמא אדמייבם חד מיית אידך מכל מקום למיתה לזמן מועט כי הכא לא הוה לן למיחש אלא משום מעלה דכפרה חייסת לזמן מועט אם כן ניחוש אפילו לתרתי ותלת אי נמי התם חשש בעלמא הוא משום ביטול מצות יבמין וליכא איסורא כולי האי אבל הכא משום דכפרת כל ישראל תלוי בזה ניחוש אפילו לתרתי ותלת ואפילו לזמן מועט וא"כ אין לדבר סוף לאיכא למעבד תקנתא להאי חשש וכי פריך בגמ' (לקמן דף יג.) מאי שנא דגבי טומאה דשכיח טפי ממיתה כדאמר בגמרא סגי לתקן לכהן אחר תחתיו והכא חייסינן לתרתי ותלת הוה מצי לשנויי כי האי גוונא ההיא חשש בעלמא היא ולא היה צריך להפרש אחר כי מקמתא ימצאו הרבה שיהו ראויין לעבודה אלא מעלה בעלמא הלכך סגי בחד אלא בלאו הכי משני שפיר [8]:

להוציא מלבן של צדוקין. לאו בטומאה דאורייתא מטמו ליה דלא הוי מזגזגי בה כולי האי אדרבה אמרינן בפרק אין דורשין (חגיגה דף יח:) בגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת אלא כדתנן בפ"ג דמסכת פרה (מ"ח) סמכו ידיהם על ראשו ואומרים לו אישי כ"ג רד וטבול אחת דמחמת שנוגעין בו חשבינן ליה כטמא טומאת הרגן דאחיו הכהנים משיני כטמאים לגבי דידיה [9] דבגדיהם מדרס לחטאת [10] כדפרישית:

שכל מעשיה בכלי אבנים וכו'. דווקא באלו ז' ימים של שריפת הפרה אבל בשעת קידוש התנן בפ"ה דמס' פרה (מ"ה) בכל הכלים מקדשים ואפילו בכלי גללים כו' ואדרבה התם משמע דטפי פשיטא לו דבשאר כלים מקדשין מבכלי גללים וכלי גלגלים וכלי אבנים וגו' ומשמיעין דאע"ג דלאו כלים מיקרו לענין טומאה מ"מ הם כלים לענין קידוש וקרינן בהן מים חיים אל כלי [11]:

ומאי שנא צפונה מזרחה. וא"ת אמאי לא היו מפרישין נמי כ"ג לפני יוה"כ לנשכה זו שעל פני הבירה וי"ל דלשכת פרה היו קורים לה לשכת לפרה אי נמי י"ל משום דכ"ג ביוה"כ פריש"ו לקדושה שכל עבודתו לפנים ולפני ולפנים היו מפרישים אותו לנשכת פרהדרין שנוויה בקדש אבל פרה שנעשית מחוץ בהר המשחה פרישתו לנשכה שעל פני הבירה שמוך לעזרה: **אלא** אימא כוליה קרא ביוה"כ כתיב. תימה לי מאי קא פריך דאי כוליה קרא ביוה"כ כתיב אם כן לעשות למה לי וי"ל דסלקא דעתך דמקשה דתרוייהו איצטריך ליוה"כ דאי לא כתב אלא לכפר הוה אמינא כפרה דקרבנות ואי לא כתב אלא לעשות ה"א זה פרה להכי כתב תרוייהו לאשמועינן דווקא יום הכפורים דכתיב ביה תרוייהו: ואימא

מסורת הש"ס

[1] הוריות יג., [2] [לקמן יד. סוכה כד.], [3] פרה פ"ג מ"ח, [4] חגיגה כג. ע"ז זבחים כא. פרה פ"ג מ"ח, [5] זבחים קד:, [6] [לקמן ג:], [7] [דף ח:], [8] שייך לע"ב, [9] [ל"ל הפסח], [10] [ל"ל הפסח], [11] [וע"ע תוס' יבמות יח. ד"ה דילמא ותוס' שם כו: ד"ה למיתה], [1] [וע"ע תוס' חגיגה כג. ד"ה ממעלין], [2] [וע"ע תוס' סוכה כז. ד"ה כפל ותוס' חגיגה כג. ד"ה שפופרת ותוס' חולין ט:; ד"ה עמאה ותוס' נדה מט. ד"ה כשר],

תוס' ישנים

מתני'. **א)** שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין. כלו שוה מנין קודם המעשה, וכן אומר [בפסחים ב, ב] אור ל"ד בוקרן, ופעמים שוה המעשה קודם המנין בחולה נשחת ליום ד' [כתובות ב, ב], האשה נקנית בשלש דרכים [קידושין ב, ב], לפני אידיהן של עכו"ם ג' ימים [ע"ז ב, ב], והרבה כיוצא בהן אתנא לא חש בה אלא שוה הרהוט בפיו. ובתקינין לו בהן אחר תחתיו. להתקין לו בגדי זהב כמדתו, כדאמרינן לקמן פ"ב [כג, ב] ובתמיד נשחט [בפסחים סה, ב] כמדתו אלא יתפר ולא יותיר, ולהזהירו לשמור עצמו בטהרה. ודוקא מתקינין אבל לא היו מפרישין כדאמרינן בגמ' [ג, ב] דהפרשה לא מעכבת. **שמא תמות אשתו.** ולאני לא היו מתקינין אשה אחרת דלא מעכבת, ומ"מ הכא בראשון מצוה מן המובחר בעינן. ואפילו מעכבת, לגולי האי לא חייסינן שתמות אשת האני כי היכי דלא חייסינן בגמ' [לקמן יג, ב] למיתת האמיה. **וחכמים אומרים אם כן אין לדבר סוף.** בגמרא [שם] שייך לומר אינהו לנפשייהו. **גמ'. מפרישין כהן השורף את הפרה.** אומר רבינו חננאל דאין לדקדק מדקתני כהן השורף דמיירי בכהן הדיוט, דהא הכי נמי אי הוה תני כהן הטובד עבודה ביוה"כ לא היה מזכיר כהן גדול, דמשמע שפיר כהן הידוע השורף או העובד, ואפילו אם בכהן הדיוט מיירי לא קשיא לשמואל, דלקמן פרק ערף בקלפי [מג, ב] מפיק מולקת בכהן מדמה בחלבנו לאהדורי לגאנזר, דאיכא למימר דקבר כי האי מגא דמניא בספרי [מקח פי' קכג] ומתתם אותה אל אלעזר בכהן זו עשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. והא דאמרינן לקמן [מב, ב] חד לישנא דהיכא דבעי פרת משה אלעזר בעינן לדורות ב"ג, הייט כר"מ, מיהו בין לחר ובין לחר היו עושין אותה בכהנים גדולים כתתן [פרה פ"ג מ"ה] שמעון הצדיק עשה שמים, וכן כל אותם שעשו פרה היו בכהנים גדולים ואפיב לן במתכת פרה [שם] וזה היה בכותם, ותניא נמי בתוספתא [פרה פ"ב] בא לו ריב"ז ואמר לו אישי כ"ג כמה אתה נאה להיות כהן גדול. והא דתניא בספרי [מקח קכד] ושרף את הפרה לעימיו, שיהא אחר שורף והוא רואה משמע דאר כשר לשרוף, הייט דלא כהני אמוראי דטרף בקלפי עוד יש לומר שיהא כהן אחר שורף וכהן המפרש רואה. מ"ר. **מפרישין כהן השורף את הפרה.** אבל אחר כהנים שהיו עסוקין בחפיפת אפרה ובשאר עבודות כדמשמע לקמן אהסגן היה מסייע לפרה לא היו מפרישין אותן. ואפילו לאחן דמפיק פרישה בפרה מקבלא מוקמינן לקרא בעיקר מעשה הפרה הייט שריפה. ולשמואל הוה ליה למינקט הכהן המקבל שהוא עיקר שהיה לדורות בלאנזר, אלא לפי שעיקרה לאחר שריפה, נקט שורף. אבל מימה, לרב דאמר בפ' טרף בקלפי [להלן מב, ב] שחיטת פרה בזר פסולה, ואיכא למאן דבעיא לדורות ברב. ואין להקשות דלגקרטיה שם השורף הואיל וכהן אחר דעבד לגן. **שבל מעשיה בכלי אבנים.** יש פי' מרבינו אליעזר שהמתוך בהן כעין קיבול דמה ואפילו אחרים של מרק, ותנן נמי [פרה פ"ה מ"ה] בכל מקדשין, ואיכא תנן [שם מ"ד] ומייתי לה בחגיגה [כג, ב] שפופרת שהתכה לחטאת ר"ש אומר יטבול מיד רבי יהושע אומר יטמא ויטבול, אלמא לא בעינן כלי גללים, מדאריכה בטבילה אלמא בא בקולי טומאה היא. עוד אמרינן בפ"ק דמנחות [ז, ב] גבי כהן המוזה דם הפרה דמקנא אלבנו בשפת המזבח, משמע דהוי כלי שרת, דבשאר אותו הפעם לא הוי קרי ליה מזבח, וכיון דהוי כלי שרת ש"מ דלא אתמת דקיי"ל [להלן נט, ב] דכלי שרת אל עץ לא עבדינן. מיהו אי ההיא דמנחות מיתמה. דבספרי [מקח קכג] משמע שמלות קבלת דמה היה בידי, ומפיק ליה מלגא של מלורע שהיה בידו. וי"ל דאליבא אותו הפעם לא הוי קרי ליה מזבח, וכיון דהוי כלי שרת ש"מ דלא אתמת דקיי"ל [להלן נט, ב] דכלי שרת אל עץ לא עבדינן. מיהו אי ההיא דמנחות מיתמה. דבספרי [מקח קכג] משמע שמלות קבלת דמה היה בידי, ומפיק ליה מלגא של מלורע שהיה בידו. וי"ל דאליבא אותו הפעם לא הוי קרי ליה מזבח, וכיון דהוי כלי שרת ש"מ דלא אתמת דקיי"ל [להלן נט, ב] דכלי שרת אל עץ לא עבדינן. מיהו אי ההיא דמנחות מיתמה. דבספרי [מקח קכג] משמע שמלות קבלת דמה היה בידי, ומפיק ליה מלגא של מלורע שהיה בידו. **בכלי גללים.** פרה [פ"ג מ"ח] ב) אחד זה ואחד זה מזין עליו מכל חטאות שהיו שם כו' תלויות היו בטוות בירושלים ע"ג סלע ותמחיקן חלול מפני קבר התהום והתיעוקות יושבין ע"ג וטוחות אל אבן בידיהם כו' לא מלאו משבע עושין משם כו' משם חטאות היו מזין עליו. **בכלי גללים.** לפיעי בקר כדפירש בקונטרס דאי כלי אבן, כלי גללים בכלל כלי אבן הוי.

ב) זאת לדעת כי רוב ההגהות שהוגהו הנה בהש"ס לקוחות מספר שיח יצחק [גם לפעמים התחלות הדבורים המה לא כפי נוסחתינו בגמ'. והמה כפי נוסחאות ד"י או כ"ר]. ג) [לפיכנו הגי' ומזין עליו כל ז' הימים מכל חטאות שהיו שם וכו'].

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ש מהלכות יוה"כ הלכה ג סמנ עשין רמ:
ב ב מיי' פ"ב מהלכות פרה הלכה ח ב ג סמנ עשין לג:
ג ג מיי' פ"ש שם הלכה יד:

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ:
ויקרא טז ו
2. וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְהִזָּה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִדָּמָהּ שֶׁבַע פְּעָמִים:
במדבר יט ד
3. וְלִשְׁלֹמֹה בְּנֵי תֵּן לֵבָב שָׁלֵם לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ עֵדוֹתֶיךָ וְחֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וְלִבְנוֹת הַבִּירָה אֲשֶׁר הֵכִנוֹתִי:
דברי הימים א כט יט
4. כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַּיּוֹם הַזֶּה צִוָּה יְיָ לַעֲשׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:
ויקרא ח לד
5. זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדֻמָּה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל:
במדבר יט ב

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כלי גללים. צפע"י בקר. וכ"כ רש"י שבת נח ע"ב ד"ה כלי. אבל בשבת דף נח ע"ב כתב רש"י גגליס שיש. **תוס' ד"ה להוציא** וכו' דבגדיהם מדרס לחטאת כדפרישית. עי' זבחים דף יז ע"ב תוס' ד"ה שריפה:

הגהות הב"ח

(**ז**) רש"י ד"ה כאשר כו' כאשר עשה זוה לעשות לדורות:

מוסף רש"י

שבעת ימים. הן מסכת מיירי בסדר יום הכפורים (לקמן יד:) דכל מסכת זו כמשנה אחת, שעסוקה כולה בסדר כמות שהן הפסוקים סדורין והולכין (לקמן טז.). אף אשה אחרת מתקינין לו. מזמנין לכהן גדול לגרב יום הכפורים (סוכה כד.).

רבינו חננאל

שבעת ימים קודם ליום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו כולו'. תנן התם במסכת פרה תחילת פרק ג' שבעת ימים קודם לשרפת הפרה מפרישין כהן השורף הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה כולו'. פירוש כלי גללין כלי אבנים כלי אדמה, שלא הוסקו בכבשן שאינן מקבלין טומאה לפי שאינן כלי חרש. פרה אדומה נקראת חטאת שנ' והיתה לעדת בני ישראל למשמרת למי נדה חטאת היא. אמר רבי יוחנן מקום היה בהר הבית בירה שמו. [מנא] הני מילי שצריכין להפריש כהן גדול ביום הנכפורים וכן] כהן השורף את הפרה, מבתיהם להר [הבית, שנאמר] ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים [ומם] וגו'], וכתיב בתריה כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות. ואמר ר' משנ[מיה] דר' יוחנן לעשות אילו מעשה פרה לכפר אילו מעשה [יום ה]כפורים. ואימא כוליה קרא ביום הכפורים כתיב, אמ' יליף צוה צוה, כתיב הכא צוה ה' לעשות וכתיב התם בפרה זאת חקת התורה אשר צוה ה' כול'.